

Székelyföldi csillagok

Interjú a Székelyföldi Verstábort megálmodó Varga Sándor özvegyével, Mihályi Magdolnával és lányával, Varga Annával

Van egy hely a világon, melynek neve Csíkcsomortán. Ez a kicsi, székelyföldi falu egy közösségi szemléletű polgármestert választott magának. Olyat, aki kész települése lakóinak érdekeit képviselni, szem előtt tartani. Olyat, aki nyitott, és tud józan ésszel gondolkodni. Olyat, aki – ha kell – még az amatőr színjátszó csoportba is beugrik. *Ő Ferencz Csaba.*

Mesébe illő módon ebbe a kicsiny faluba érkezett egyszer egy

kedves, barátságos házaspár az anyaországból, akik panziót nyitottak, munkahelyet teremtettek és beírták Csíkcsomortán nevét a kultúra történetébe. Színművészek, amatőr színjátszók, versmondók ismerték meg e kultikus helyet, és virágzó kulturális élet költözött a faluba, amelynek azóta is részesei mind az itt lakók, mind az ideérkezők. *Varga Sándor* és felesége, *Mihályi Magdolna* néhány évvel ezelőtt döntött úgy, hogy Csíkcsomortánban kezd bele egyfajta

kultúrmisszióba. Csíki Versünnep, Székelyföldi Verstábor, Színjátszó Konferencia, filmforgatások, így teltek az évek, de aztán nehéz idők jöttek...

2016-ban, *Varga Sándor* halálával újraértelmeződött a küldetés. A küldetés, amelyet most már felesége, *Magdi* és lánya, *Anna* igyekszik teljesíteni. *Sándor* gyakran mondta: „Tövises út vezet a csillagokig”. Mi pedig úgy gondoljuk, éppen ő volt az, aki a tövises utakat elsőként járta meg és hozta le a csillagokat az égről a székelyföldi gyerekeknek, hogy mindenkinek jusson belőle...

Mihályi Magdolnával és *Varga Annával* beszélgettünk *Varga Sándor* munkásságáról, e földi világon maradt terveiről, ötleteiről.

Meséljetez nekünk Varga Sándorról, a férjéről, az apáról, a Fortis Hungarorum Kulturális Egyesület egykori elnökéről, a Csíki Versünnep és a Székelyföldi Verstábor elindítójáról és az erdélyi amatőr színjátszás szorgalmazójáról, számos anyaországi és határon túli projekt megvalósítójáról!

Mihályi Magdolna: Sándor fiatalokora óta színész szeretett volna lenni. Még ma is működik Szolnokon a Híd Színház, amelynek tagja volt. Sokfelé jártak színjátszó találkozókra, fesztiválokra, ahol díjakat is nyertek. Sándor többször ki is lett emelve, ettől persze kellő önbizalmat is kapott, így felvételizett a színművészetire. Ez elsőre nem sikerült, többször pedig nem jelentkezett. Pedagógus pályára ment, így a színjátszás tulajdonképp egy vágy maradt, egy láng, ami pislákoltt tovább benne. Ahogy teltek az évek, családot alapítottunk, és ezután jött el az az időszak az életünkben, hogy a mindennapi rutin mellett lehetett azzal is foglalkozni, amivel ő szeretett volna.

Varga Anna: Fontos momentum az életében, hogy inkább az újságírás felé terelődött és nem lett belőle tanár.

M. M.: Így van, sosem lett pedagógus, hanem népművelőként tevékenykedett, így – ebben az értelemben – megmaradt a kultúrával való élő kapcsolata. Rendezvényeket, műsorokat szervezett, helyállt előadóként. Ő bizonyos értelemben elég exhibicionista jellem volt, szerepelt a „Ki mit tud?”-on is a 80-as évek végén. Rendkívül jó hangja, kiváló orgánuma volt.

Szerkesztő, műsorvezető. Hogyan került kapcsolatba a médiával?

M. M.: A Magyar Rádió szolnoki stúdiójába hívták dolgozni 1991-ben, ahonnan nagyon hamar Budapestre került a Kossuth Rádióhoz. A Krónika című műsor szerkesztője, műsorvezetője lett. Az itteni hivatása, kapcsolatai nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy eljussunk oda, ahol most tartunk.

... és innen indult a Fortis Hungarorum Kulturális Egyesület története...

M. M.: Igen, pár évvel ezelőtt, 2012 körül intézményesítettük az elképzeléseinket, és alapítottunk egy civil szervezetet, a Fortis Hungarorum Kulturális Egyesületet.

V. A.: Mindazon tevékenységeket akartuk összefogni, amelyekkel ő foglalkozott, az egyesület mintegy ernyőt adott a különböző kulturális projekteknek. Egész életében a kulturális területtel foglalkozott, egyébként az újságírásban és a médiában nagyon megtalálta önmagát, neki hivatásává vált, hogy embereket tájékoztasson, híreket közöljön. Ő egy gyors gondolkodású hírszerkesztő volt, mindenben meglátta, átlátta a lényegét. A rádióban is legendás volt a gyorsasága, és a türelme, hiszen rengeteg fiatalal és gyakornokkal foglalkozott, tanította őket. Kinevelt maga körül egy egész rádiós-tévé generációt.

A Krónika és a rádió nagyon fontos részét képezte az életének.

M. M.: Amikor beteg lett, sokat beszélgettünk a régi kollégáival is, hogy vajon miért van az, hogy az ember nem lép tovább, amikor érzi, hogy szűkül körülötte a levegő, vagy amikor érzi, hogy más szempontok válnak fontossá. És ők nagyon jól fogalmazták meg, hogy ez nem munka volt, még csak nem is hivatás, hanem egy identitás. Ő maga volt a hírműsor, a tájékoztatás, a Krónika, ebből nem lehet csak úgy egyik napról a másikra kilépni, mert akkor saját magát kellett volna feladni.

Miért éppen Csíksomortán?

M. M.: A magyarság, Erdély, Székelyföld mindig is nagyon foglalkoztatta. Emellett pedig volt egy érdekes történet. Annával eljöttünk egy iskolai kirándulásra, Bucsin-tetőre, ahol nagyon mostoha körülmények között lakott a csapat, ráadásul nem volt idegenvezetőnk, hanem a buszsofőr olvasott fel ezt-azt. Akkoriban sok ehhez hasonló történet volt, és ez minket nagyon megdöbbentett.

Arról beszélgettünk, hogy ezt mi mennyivel színvonalasabban tudnánk csinálni. Visszajöttünk. Vettünk egy ingatlant, itt ülünk most, a Szellő Szállóban. Számunkra ez nem üzleti vállalkozás: olyan programokat állítottunk és állítunk ma is össze, amiből a diákok, iskolás csoportok, az anyaor-

szágból ideérkezők tanulnak, informálódnak, és magyarként megélhetik azt, amit otthon esetleg nem sikerül. Fontos, hogy itt lehet találkozni a helyiekkel is, és emellett hangsúlyt kap a történelem, néprajz, hagyományok, hangszerismeret is. Mi ezt egy küldetesként fogtuk, fogjuk fel.

Milyen programok valósulnak meg a Szellő Szállóban?

M. M.: Hozzánk kötődik a Csíki Versünnep, a Székelyföldi Verstábor, az Amatőr Színjátszó Fesztivál és Konferencia, de Sanyi filmeket is forgatott és rendezett, például a Nyerges-tetőről és más helyi témákról. Nagyon érdekes például a „Székely lelemény” című filmje, amely azt mutatja be, hogyan épült Csíksomortánban a templom Ceaușescu idején. Amikor tilos volt templomot építeni, és nagyon ravasz módon ravatalozóra kértek engedélyt, és a lakosok éjjelente építették a templomot kalákában.

Szintén érdekes a „Székely derbi” című film. Az egyik falunapra szerveztek egy fogathajtó versenyt, de hamar rájöttek, hogy ez nagyon költséges dolog, és az itt élők is úgy érezték, hogy ez nem róluk szól. Így azt találták ki, legyen inkább szekérhajtó verseny, ahol a helybeliek mérhetik össze tudásukat nagyon komoly szabályok betartása mellett. Erről készített egy szinop-

szist, de a forgatáson sajnos már nem lehetett ott. Ősszel fejezték be, és februárban már bemutattuk a filmet itt a faluban.

V. A.: Nagyon gazdag repertoár volt a fejében, tele volt tervekkel, hogy mit lehetne még Csíksomortánban, Csíksomlyón megvalósítani. Tervezte a határkeresztek felkutatását is, elképzelte a Művészetek Völgyéhez hasonlóan a Csíki Kultúr völgyet is. Ahová a falusi színházzal becsatornáztva először egy kicsi művészeti fesztivált álmodott meg, ahol a települések között szekérrel közlekednek az emberek. Később vélhetően ez is kinőtte volna magát egy nagyszabású művészeti fesztivállá.

Mi 2015-ben, a Falusi Színházzal Vezetők Konferenciáján ismertük meg Sándort. Mi volt ezzel a programmal a cél? És mi valósult meg belőle?

M. M.: Az már egy második konferencia volt. Ezt megelőzte egy falusi színházzal fesztivál, és akkor is kísérte egy konferencia a programot. A meghívott színházzal csoportok vezetői vettek ezen részt. Akkor fogalmazódott meg az, hogy ha minden évben nem is lehet színházzal találkozót tartani, legalább jöjjenek össze a vezetők, mert nem nagyon érzik, hogy lenne olyan hálózat, ami őket összefogná. Nincsenek adatbázisok a színházzal vezetőkről, a darabokról, a képzésekről, nincs tapasztalatcserére lehetőség. Mindenki működik, teszi a dolgát, de kicsit elszigetelten, még itt is. Pedig itt vannak közel egymáshoz a csoportok. Ha lenne egy tudásbázis, az nagyon hasznos lehetne. Sanyi minden egyes ötletének a lényege az volt, hogy a Kárpát-medencei magyarságnak össze kell érni, meg kell egymás kezét fogni, akár egy szavalóverseny, akár egy verstábor, akár egy színházzal fesztivál kapcsán. Csíksomortánban talált egy olyan befogadó

közeget, akik szívesen mentek vele ezen az úton. A csomortániak szerették, elismerték, még Csíkcsomortán díszpolgára címet is megkapta tőlük.

V. A.: Apa nagyon fontosnak tartotta a közösségépítést, úgy érezte, nincs a helyén kezelve, nincs elismertsége az amatőr színjátszásnak, pedig nyilvánvaló, hogy helyi közösségi szinten ez micsoda kohéziót jelent.

Hogyan jött a Csíki Versűnnep ötlete?

V. A.: A programnak a „nagytestvére” a Székesfehérvári Versűnnep, amit édesapám hívott életre és idén már 8. alkalommal lett megrendezve. Ennek mintájára indult a Csíki Versűnnep, amelyet most 5. alkalommal rendezünk. A nevében is benne van, hogy ünnep, a magyar nyelv és irodalom ünneplése ez. Természetesen van zsűrizés, díjazás, fontos a tehetségek kiemelése, de nem a versenyen van a hangsúly. Nagy sikerrel indult, hiszen az első versűnnepre 40 gyerek jelentkezett, idén pedig már több, mint 130-an.

Honnan érkeznek ide a szavalók?

M. M.: Tulajdonképp a Csíki-medencéből érkeznek, Tusnádtól Gyimesig, Csíkszentmihály, Csíkpálfalva, stb...

Megkeresitek ezzel az iskolákat?

M. M.: Már olyan méretre nőtt, hogy egyedül nem tudnánk megszervezni, lebonyolítani. Szoros együttműködésben tesszük mindent a Csíkpálfalvi Márton Ferenc Általános Iskolával, a Csíkpálfalvi Önkormányzattal. Mindenképpen meg kell említenünk Fehér Ilonát, az Általános Iskola igazgatóját, aki nagyon lelkes támogatója ennek a Csíki Versűnnepnek... Ő az, aki ezt a felhívást meghirdeti, elküldi a fenntartónak, az iskoláknak, ta-

nároknak. Mi pedig más online csatornákon hírt adunk róla. De azt gondolom, most már várják ezt az ünnepet, figyelik, érdeklődnek utána.

Érkeznek ide az anyaországból vagy a Vajdaságból is?

V. A.: Ide nem, mert ez kimondottan Csíki Versűnnep. Viszont nyáron, a Székelyföldi Verstáborba igen. Nemcsak az anyaországból meg Vajdaságból, hanem Kárpátaljáról, Felvidékről is vannak gyerekek.

A mostani versűnnepen hány olyan szerencsés lesz, aki részt vehet a nyári verstáborban majd?

M. M.: Innen öt fő. De volt áprilisban egy költészet napi verseny is, ahol díjként felajánlottunk kettő helyet.

Hány fő lesz a verstáborban?

V. A.: 32 körül lesz, a tréningek vezetői szerint ennyivel lehet „egészségesen” foglalkozni, ezen felül lesznek még a „táborcsinálók”, akik részt vettek a korábbi táborokban, és ezáltal kötődnek hozzánk, a táborhoz, így szívesen jönnek vissza.

Kiktől tanulnak a táborban a fiatalok?

V. A.: A szakmai vezető *Kubik Anna* és *Rubold Ödön*. A Csíki Játékszín művésze, *Fülöp Zoltán* is tanítja őket. Idén elképzelhető, hogy jön *Ráckevei Anna* is, a debreceni Csokonai Nemzeti Színház igazgatója. Szokott jönni, és most is jön *Bordi András*, ő is egy ismert műsorvezető, hírolvasó és beszédtechnika tanár (MTVA). Itt lesznek a *Cédrus Táncgyűttes* vezetői, *Lőrincz Beáta* táncpedagógus és *Varga Zoltán* koreográfus, akik néptáncot fognak tanítani a gyerekeknek.

M. M.: Igen, ezt is fontos elmondani, hogy Sanyi igyekezett más művészeti ágak felé is kitekintést adni a gyermekeknek. Ezért van néptánc és zene is a táborban. Ez utóbbit a *Misztrál Együttes* biztosítja. Fontos a hitélet is a programban: a tábor lelki vezetője, *Dékány Árpád Sixtus*, ciszterci szerzetes. Sanyi a táborokat úgy emlegette, hogy „útkereső” tábor, éppen azért, mert nem csak a versről szól.

Mi a napirend?

M. M.: Ez nyilván nem egy merev tábor, itt fiatalok vannak. A napirend bemelegítésként egy beszédtechnika órával indul, és aztán jönnek a tréningek a művészekkel,

majd nagyon jó kis kirándulásokat szervezünk nekik. Sosem hagyjuk ki Nyerges-tetőt, ez nagyon fontos.

Minden estére színvonalas programot szervezünk. Minden évben visszatérő eleme a tábornak a Misztrál együttes koncertje, *Dezső Tibor* református lelkésznek a „Tánc-beszéd, a beszédes tánc” című előadása. Ez a fiú-lány kapcsolatot taglalja, hogy a múltban mit és hogyan állapítottak meg a testbeszédből a lányok és a fiúk. Az idei tábor egyik legérdekesebb estéjének ígérkezik a „REND-ben lenni, rendben LENNI”. A beszélgetés vezetője *Török Máté*, a Misztrál együttes vezetője. Résztvevői négy szerzetesrend képviselői: Dékány Árpád Sixtus ciszterci atya, *Urbán Erik* ferences testvér, *Horváth Árpád* jezsuita szerzetes, *Bátor Botond* pálos szerzetes. Arról beszélgetnek a gyerekekkel, hogy manapság, a 21. században hogyan éli meg az ember a hitét, vagy épp miért dönt a szerzetes élet mellett.

Mi lesz a mottója az idei tábornak?

V. A.: „Szorítsd a lantod kebledhez!” – Arany János jegyében, mivel Arany János emlékévé van, ráépül a tematika, a rendhagyó irodalomóra is erről fog szólni, melyet *Sudár Annamária* tart. És a versek

is, amelyeket a színészek majd feldolgoznak.

Mivel zárul a tábor?

V. A.: Egy gálaesttel zárul, melyre a résztvevők a tábor teljes ideje alatt készülnek. A Misztrállal is van egy közös produkció ez alkalomból. A gálaestre megtelik a Szellő Szálló udvara, mert a falu kíváncsi rájuk, sőt a városból is szoktak ide érkezni. A gyerekek pedig hálások azért, hogy a lakosság befogadta őket, és mintegy köszönetképpen rendezik meg ezt az estet.

Fontos elmondanom, hogy 2016-ban a VI. Székelyföldi Verstáborban Kubik Anna, Kossuth-díja

színésznő indítványozta, hogy a Verstábor vegye fel édesapám nevét. Ezért a tábor neve: Székelyföldi Varga Sándor Verstábor. Az idén lesz a hetedik. Már a második apánélkül.

Milyen a kapcsolat a település vezetésével, hogyan fogadták ezeket a közösségi kezdeményezéseket, amelyeket itt elindítottatok?

M. M.: Itt vagyunk már több, mint tíz éve, és persze idő kellett, hogy elfogadjanak bennünket. Idejöttünk, építettünk egy panziót, aztán szerveztünk ezt-azt. Ezt helyére kellett tenni mindenkinek magában, hogy nem holmi nyereszkezők vagyunk. És lassan, de tudatosan jöttek a Sanyi újabb ötletei, és ezeket nagyon jól fogadták. Ma már minden egyes rendezvényünk úgy működik, hogy annak a falu is szerves része... Sanyi igyekezett arra odafigyelni, hogy mindig legyen egy olyan nap, amiben a lakosság tevőlegesen részt tud venni. Például főznek egy nagy adag pityókás tokányt. Így könnyebben összebarátkoztak a színészekkel is. Itt olyan hihetetlen magas fokon égő szeretet van a település lakói és a település vezetői felől, hogy ebből táplálkozunk egész évben. Ahogy Rubold Ödön is mondta: neki az

élete tábortól táborig tart. Itt a táborban feltöltődik, ez kitart egy darabig, majd pedig a várakozás az, ami erőt ad. Fontos az is, hogy Sanyi halálával a barátok nem engedték el sem a versünnepet, sem a tábort, sem a mi kezünket. Itt állnak mögöttünk a barátaink, művész barátaink, a Fehérvár Média-centrum, Székesfehérvár, Sanyi MTVA-s kollégái, Csíksomortán. Így nem merülhet feledésbe az emléke. A Magyar Művészeti Akadémia 2016-ban „Elismerő Oklevelet” adományozott Közösség kategóriában a Székelyföldi Varga Sándor Verstábornak. Sajnos, Sanyi már nem élhette meg.

Milyen támogatásokat tudtok rendelni ezekhez a programokhoz?

M. M.: Ezt minden évben újra kell gondoljuk, keressük a pályázatokat, támogatásokat hozzá. A legfontosabb azonban az, hogy a szakmai vezetők, az oktatók, a barátok egyaránt úgy érzik, hogy ezt folytatni kell. Nekik Sanyi a halála előtti estén azt mondta: „Ne feledjétek, nem magatokért van ez az egész, hanem a gyermekekért”. Így, amíg

erőnk adja, és amíg tudunk forrást szerezni hozzá, addig csináljuk...

Megköszönjük az interjút, és tiszta szívből kívánunk a további elképzelésekhez, célokhoz kitartást és nyertes pályázatokat a szervező csapatnak. Mi pedig lassan elindulunk, vissza az anyaországba. És már tudjuk, hogy itt, Csíksomortánban még rengeteg tennivaló vár ránk, a Művelődési Intézet Csongrád megyei irodájának munkatársaira. Hiszen útjára indítottunk párhuzamosan több folyamatot is, gondolva akár az általunk kezdeményezett Csanádpalota-Csíksomortán-Padé hivatalos testvér-települési megállapodás megkötésére, vagy a csíksomortáni települési értéktár létrehozásának elindítására, vagy akár a Bethlen Gábor Alapkezelőhöz benyújtott pályázat szakmai részének megírására és a három országot érintő színjatszók találkozók majdani

megvalósítására – összességében mindarra a szakmai-módszertani segítségnyújtásra, amit mi adhatunk a határon túli magyarságnak. Ezt a segítséget ők őszinte nyitottsággal fogadják.

Kavarognak bennünk a gondolatok utunk végén, az irodába visszatérve. Van-e annál erősebb összetartozás érzés, mikor a Balázs-tetőn megkérdezett újdonsült székely barátunk, András azt válaszolja: „Azért érzitek ennyire itthon magatokat, mert ez a mi hazánk! Tiétek és az enyém: a miénk.” Érheti-e meghatóbb, felemelőbb élmény a Művelődési Intézet munkatársát annál, amikor közös szakmai terveink többnapos egyeztetése után megkapjuk a csíkpálfalvi polgármestertől a székely zászlót? Lesz-e lehetőségünk az intézeti feladatellátáson belül még több fontos határon túli kezdeményezésbe bekapcsolódni, az együttműködést még szorosabbra fűzni? *Lesz még.*

VARGA SÁNDOR ANDRÁSNE MIHÁLYI MAGDOLNA eredeti végzettsége matematika-technika szakos tanár. Rövid pedagógiai pályafutás után közgazdasági végzettséget szerzett a szolnoki Gazdasági Főiskolán. Jelenleg saját cége vezetőjeként a humán erőforrás-szolgáltatás területén kamatoztatja a megszerzett tudást és tapasztalatot. Férjével, Varga Sándorral indították, fejlesztették a csíksomortáni Szellő Szállót. A 68 fő szállásoltatására alkalmas panziót tovább működteti, ami nemcsak egy szálláshely, hanem egy történelmi, földrajzi utazás a vendégek számára. Elhivatott a Varga Sándor által hátra hagyott szellemi örökség – falusi színjatszók találkozók, konferenciák, szavalóversenyek és a Verstábor – gondozásában.

VARGA ANNA a Budapesti Corvinus Egyetemen végzett közgazdászként, üzleti területen dolgozik Budapesten. Szívégye a magyar nyelv és irodalom, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának magyar szakos hallgatója levelező tagozaton. Hivatásának tekinti édesapja szellemi örökségének – a Csíki Versünnepeknek és a Székelyföldi Verstábornak – az életését.

DOHORNÉ KOSTYÁL ZSUZSANNA közművelődési szakember és néprajz szakos bölcsész. Több mint 17 éve dolgozik a Csongrád megyei közművelődési módszertan területén, a Nemzeti Művelődési Intézet megalakulásától a Csongrád Megyei Irodájának vezetője, ezt követően 1 éven át a Nemzeti Művelődési Intézet módszertani referense, majd újra irodavezetője.

MAGNÉ SZAITZ ÉVA 2005-ben végzett a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karán művelődésszervező szakon, kulturális menedzser szakirányon. 2007-től Békéscsabán dolgozott a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületének munkatársaként. Azóta egyben tagja is az egyesületnek. 2011-ben elvégezte a Szent István Egyetem Gazdasági Karán a közösségi-civil szervező szakot. 2013-tól módszertani referensként dolgozott a Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád Megyei Irodájában. 2017. január 1. óta a Nemzeti Művelődési Intézet Dél-alföldi régiójának módszertani referense.